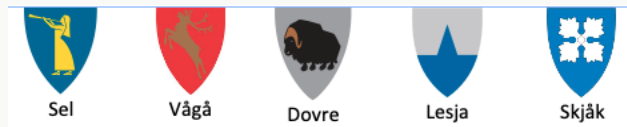


Bærekraftsrapport 2024

Nord-Gudbrandsdalen
(kommunene Sel, Dovre, Lesja, Vågå og Skjåk)

En rapport om handling og fremgang



Innledning

Rapporten gir et innblikk i arbeidet med bærekraftig reisemålsutvikling i Nasjonalparkriket, og presenterer et utvalg av tiltak og prosjekter som har bidratt til å styrke bærekraften i regionen. Innholdet bygger på innsats fra både reiselivsnæringen og samarbeidende kommuner, og har som mål å inspirere og veilede videre arbeid for en mer bærekraftig fremtid.

Nasjonalparkriket Reiseliv AS har vært destinasjonsselskapet for Nord-Gudbrandsdalen, med mål om å utvikle regionen til Europas ledende nasjonalparkdestinasjon og et forbilde for bærekraftig reiseliv. I 2024 har selskapet vært gjennom en omfattende omstillingsprosess, som har resultert i etableringen av det nye, sammenslåtte destinasjonsselskapet Rada Reiseliv fra 1. januar 2025. Målet med sammenslåingen har vært å stå sterkere sammen i en større region, og sikre bedre koordinering og gjennomslagskraft. Alle kommunene med unntak av Skjåk, samt i overkant av 20 bedrifter har valgt å være partnere inn i Rada reiseliv.

Gjennom året har Nasjonalparkriket vært aktiv i sentrale nettverk og møteplasser, som Nettverk for bærekraftig reisemål, Innovasjon Norge, NHO Reiseliv og Destinasjonsforum. Koblingen mellom forvaltning og reiseliv har vært et viktig fokusområde, og rapporten løfter frem både konkrete prosjekter og erfaringer fra omstillingsarbeidet.

Vi håper rapporten vil være et nyttig verktøy for både offentlige aktører og reiselivsnæringen, og bidra til å gjøre regionen mer attraktiv, robust og bærekraftig – for både innbyggere, næringsliv og besøkende.

Innhold

1. Forankring
2. Prosjekter
3. Natur, kultur og miljø
4. Sosiale verdier
5. Økonomisk drivkraft
6. Utfordringer og suksesshistorier
7. Formidling av rapporten

1. Forankring

Mål: Sikre bred lokal og regional forankring av bærekraftig reisemålsutvikling gjennom samarbeid, kommunikasjon og involvering.

Gjennom 2024 har Nasjonalparkriket styrket forankringen av destinasjonsarbeid i samspill med både administrativ og politisk ledelse i kommuner og fylkeskommune. Det er gjennomført en rekke møter og orienteringer, hvor særlig omstillingsprosessen til Rada Reiseliv har vært et sentralt tema. Lokal presse, digitale møteplasser og ansvarlig markedsføring har styrket eierskap og engasjement til og i reiselivsnæringen på tvers av målgrupper.

Omstillingsprosessen til Rada Reiseliv har vært en sentral drivkraft, og bærekraft er integrert i både strategiske planer, næringsdialog og kommunikasjon med gjester og innbyggere.

Merkeordningen Bærekraftig reisemål er også løftet frem som et viktig verktøy.

1.1 Kommuner og fylkeskommune

Tett dialog og orienteringer

Det er gjennomført en rekke møter med administrativ og politisk ledelse i kommuner og fylkeskommune.

Ulike tiltak:

- Aktiv i utviklingen av ny reiselivsstrategi for Innlandet fylkeskommune.
- Deltakelse i kulturminneplanarbeid i Sel kommune – med fokus på jakt og fiske.
- Lesja kommune: Det er utviklet ny samfunnsplan og strategisk næringsplan med tydelig fokus på bærekraftig reiseliv og samarbeid med Nasjonalparkriket og Rada Reiseliv.
- Dovre og Vågå kommuner: Nye klimaplaner – Dovre med fokus på overvann og klimaendringer.
- IPR Nord-Gudbrandsdalen
Arena for forankring av omstillingsprosessen og regional utvikling.

1.2 Reiselivsnæringin

Tett dialog og orienteringar

I en fase med store endringer har jevnlig dialog med reiselivsnæringin vært viktig for administrasjonen i Nasjonalparkriket.

Parallelt har det vært gjennomført egne aktiviteter (se side 11) for bindelse med etableringen av Rada Reiseliv SA.

Dialog og møteplasser

- Deltakelse i månedlige digitale næringsmøter i kommunene.
- Innspillmøter med medlemsbedrifter vår og høst.
- Bransjeside og nyhetsbrev etablert i 2023, oppdateres jevnlig med faglig og inspirerende innhold.
- Facebook-gruppe for engasjement og deling.

Samarbeid og evaluering

- Deltakelse og innlegg ved åpning av nytt bygg på Gjendeosen.
- Årlig evalueringsmøte for Besseggen – vurdering av tiltak som patrulje, skilting og informasjon.
- Økonomisk støtte til Besseggen-patruljen: kr 10.000,- årlig.

1.3 Informasjon til innbyggere og lokalsamfunn

Lokal presse som kommunikasjonskanal

En viktig kanal til lokalsamfunn og innbyggere er lokale medier. Lokal presse er en kanal som Nasjonalparkriket har benyttet for å snakke med lokalsamfunnet, i tillegg har avisene også et godt bilde på hvilke nyheter som lokalsamfunnet viser interesse for.

Lokalavisene er flinke til å fortelle om både utvikling og endringer i reiselivsnæringen, samt suksesshistorier i regionen!



Ráða

Engasjerende saker:

- Omstillingsprosessen i reiselivet.
- EU-prosjektet "Ung i reiselivet".
- Debatt om turistskatt og vern vs. utvikling.

Se vedlegg til rapporten for en mer inngående liste om ulike nyheter som har engasjert i løpet av året.



Står i spissen for internasjonalt utviklingsarbeid: - Det er utrolig spennende



- Det har vore ein bra sesong



Nytt selskap skal styrke landbruk, reiseliv og matproduksjon



Tre år er gått siden Ingrid og Geir tok i mot de første gjestene i den bratte fjellveggen - slik går det nå



Nå er hotellet solgt: - Det skal bli artig å ta over



Gir seg som drivere: - På tide å finne noen som kan videreutvikle stedet

NASJONALPARKRIKET-REISELIV



Sist var et hopp i Lysgårdsbakken bonus i arbeidskontrakten: - Det kiler litt i magen også nå



Storsatsing i reiselivet - og adressen blir i Øyer

1.4 Informasjon til gjester

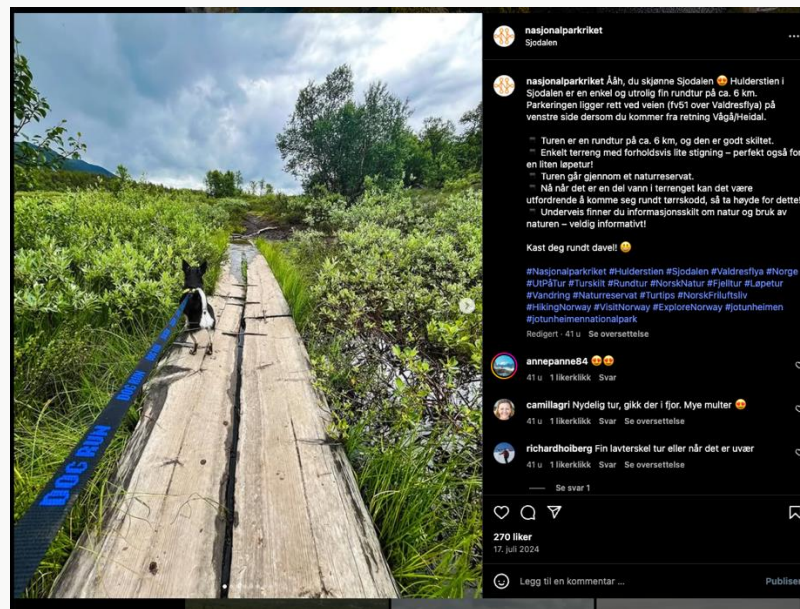
Ansvarlig markedsføring er viktig for oss

- Fokus på bærekraft i alle kampanjer og nyhetsbrev.
- Landingssider: Grønne reiser, hesteridning, overnatting m.m.
- Styling av ferdsel gjennom året og ute i naturen
- Eksempler: Påskeferie, vårski, dyreliv, regnværsaktiviteter, høstkampanjer.

Samarbeid med nasjonalparkforvaltning

Jevnlige møter med kommunikasjonsansvarlige i

Dovre fjell, Dovre og Rondane nasjonalparker for å sikre god kanalisering og informasjon.



1.5 Fritidsboligeiere

Det er fokus på dialog mellom lokalsamfunn og fritidsboligeiere. Dovre og Lesja kommune fremhever dialog med fritidsboligeiere som et viktig element i sitt arbeid, og Nasjonalparkriket inkluderer informasjon om hytteforeninger på sine nettsider.

Eksempler på tiltak:

- Lesja kommune har månedlige fjellpuber med deltakelse fra hytteeiere og gjennomførte en spørreundersøkelse høsten 2024.
BFF er aktiv i høringsprosesser og utviklingsarbeid.
- Dovre kommune har med seg fritidsboligeiere som interessenter og hvordan dialog skal løses i ulike prosjekter.



2. Viktige prosjekter

Nasjonalparkriket og/eller kommunene har i 2024 vært pådriver, samarbeidspartner eller koordinator i flere strategiske prosjekter som styrker bærekraftig reiselivsutvikling.

Fra nasjonale piloter og omstilling til ny organisering, til kulturarv og besøksforvaltning – prosjektene viser bredden og betydningen av langsiktig samarbeid og lokal forankring.

2.1 Omstillingsprosess mot Rada Reiseliv SA

Mål: stå sterkere sammen i en større region, og sikre bedre koordinering og gjennomslagskraft.

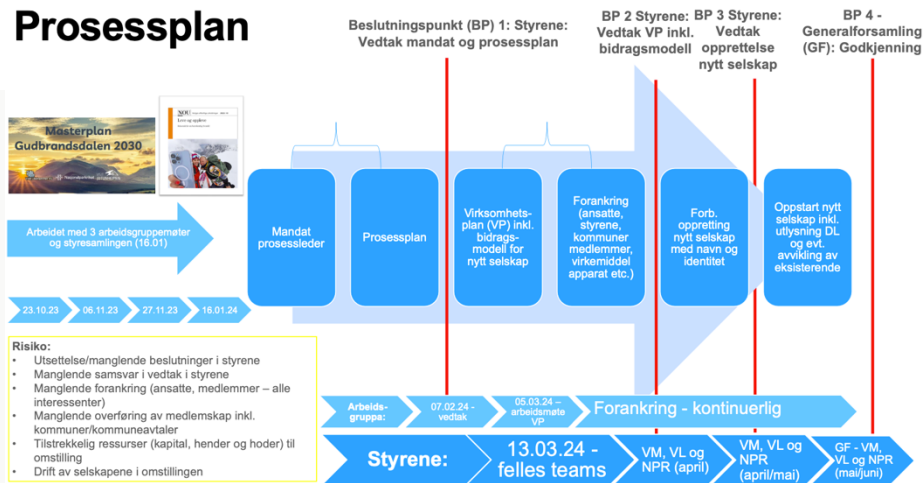
IPR Nord-Gudbrandsdalen har i tillegg til direkte kontakt med næringen vært en viktig arena for forankring av omstillingsprosessen og bærekraftig utvikling i regionen.

I skjermdumper til høyre ser man hvordan det er jobbet aktivt mot ansatte, reiselivsnæring og kommuner i Hamar, Lillehammer og Gudbrandsdalen.

Forankrings- og kommunikasjonsplan



Prosessplan



2.1 Reiseliv og forvaltning – nasjonal pilot

Mål: etablere et forpliktende samarbeid mellom reiseliv og forvaltning.

Det er i 2024 jobbet med en søknad om hovedprosjekt*, etter avsluttet forprosjekt i 2023.



* Når denne rapporten skrives har Rada reiseliv mottatt avslag på søknad. Det jobbes videre med rigging av prosjekter med lignende mål.

2.3 Villreinarven

Fokus:

- Opplevelser knyttet til rein – uten å forstyrre dyrene.
- Kompetanseheving om villreins rolle og historie.

Nasjonalparkriket har deltatt i styringsgruppen.

Les mer om prosjektet her:

<https://www.nordveggen.no/vaart-arbeid/villreinarven>



2.4 Besseggen kommunikasjonsstrategi

Nasjonalparkriket har bidratt til arbeidet med utviklingen av en kommunikasjonsstrategi for den nasjonale turstien Besseggen.

Kommunikasjonsstrategien er en del av Besøksstrategien for Besseggen, og skal bidra til helhetlig og langsiktig forvaltning av området.



2.5 Krafttak for grønn vekst | Grønt gir

Kommunene i Nord-Gudbrandsdalen tilrettelegger som medfinansierer i prosjektet «Grønt gir»

Mål med prosjektet: finne de mest relevante bærekraftstiltakene for hver bedrift, slik at innsatsen gir størst mulig effekt. I Gir-programmet er tilpasning og vekst i fokus.

«Grønt Gir» hjelper bedrifter med å utvikle bærekraftskompetanse tilpasset sin bransje. Programmet ble en suksess i 2024, særlig på grunn av skreddersømmen.

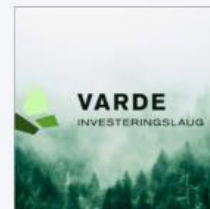
Prosjektet eies av Eidefoss, Gudbrandsdal Energi Holding, Skjåk Energi, Sparebank 1 Gudbrandsdal, Sparebank 1 Lom og Skjåk og Skåppå.

GRØNT GIR

BÆREKRAFTS-KOMPETANSE

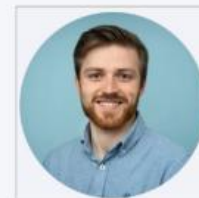
Amund Grytting med spesialkompetanse i blant annet integrering av bærekraft i virksomhetsstrategien og bærekraftsrapportering vil bistå bedriftene med å nå sitt bærekraftsmål både i samlinger og gjennom individuell rådgivning.

FRA FEBRUAR TIL APRIL 2025



NETTVERKS-BYGGING

Møt andre i samme situasjon og med samme ønske som deg. Gjennom Grønt Gir legger vi opp til 3 møteplasser med faglig innhold i Grønt, og minst 3 møteplasser med faglig innhold i Gir.



FÅ BISTAND TIL Å NÅ DINE VEKSTMÅL

Gjennom mentorordninger, tilgang på utviklingsmidler og tett samarbeid med Varde Investeringsslag og Skåppå vil bedriften rigges for å nå sitt vekstmål og støttes i veien mot å nå det

FRA JUNI TIL DESEMBER 2025



3. Natur, kultur og miljø

Nasjonalparkriket og samarbeidspartnerne viser hvordan bærekraft kan omsettes i praksis – fra lokal mat og kulturarv til grønn transport, energiløsninger og naturvern. Samarbeidet mellom reiseliv og forvaltning er avgjørende for å sikre både opplevelser og naturmangfold for framtiden.

Overordnet samarbeid

- Nasjonalparkriket er en viktig kobling mellom reiseliv og verneområdeforvaltning.
- Representert i rådgivende utvalg for alle nasjonalparker i regionen.
- Deltakelse i møter om villreinområdene Snøhetta og Rondane.
- Aktiv deltaker i moskusmøter på Dovrefjell – fokus på naturmangfold og lokal verdiskaping

3.1 Kulturell rikdom

Administrasjonen i Nasjonalparkriket

Deltar i ulike nettverk og møteplasser, samt oppfordrer reiselivsnæringen til å delta i ulike fora.

Eksempel :

- Tidligere nevnt prosjekt Villreinarven.
- Kommunikasjon av lokal mat og kultur via digitale flater og sosiale medier.
- Deltakelse på arrangement: Rein på menyen og fjellet – kobling mellom mat, kultur og natur.

Lokalsamfunn og næring:

- Restaurering av historiske bygg (eks. Stor-Kollstad).



Legg turen til #Heidal i sommer! @bankenogweistad midt i Heidal byr på digg mat, overnatting både under tak og i telt, vannsport og mye mye mere! Vegg i vegg ligger også @heidalysteri hvor du får både #heidalsost og digge kanelboller! Ta med deg gjengen på tur i #nasjonalparkriket! 🌞 🍷 🍷 🍷

Kilde: Nasjonalparkriket sin Instagram: https://www.instagram.com/p/C8HZ-KDImky/?img_index=6

**Velkommen til
"Rein på menyen og fjellet"
18 April på Dale Gudbrand**

Hvordan kan rein gi opplevelser i form av god lokalmat på menyen, men også andre opplevelser som nysgjerrighet, innblikk i villreins rike og ny kunnskap? Denne gangen er det rein som mat som er i hovedfokus, men vi krydrer med noen opplevelser også.

- **Målgruppe:** Reiselsbedrifter og besøkssentre for rein i Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag som har villrein i sitt rike.
- **Sted:** Dale Gudbrand Gård på Hundorp
- **Dato:** 18.04.24 kl. 10.30-16.00
- **Smakebiter fra programmet:**
 - Frich's forteller om prosjektet "Rein på menyen"
 - Kulturhistorisk innblikk og grunnlag for opplevelser v/ Mari Stakston, Malhaugen
 - Vår kulinariske matarv som verdiskaper v/ Annechen Behr Bugge, Food Lessons, Oslo met
 - Lunsj med ulike retter av rein
 - Fra fjell til bord v/ Vigga Tenneitang/ Rein fra Jotunheimen/ Stensaaen Reinstakteri
 - Arbeidsverktøid: Hvordan vi kan arbeide for å få tak i mer rein på menyen samt skape flere opplevelser?
- **Påmelding:** <https://reynachterz.typeform.com/to/AnCXDher> Innen 10.04.24
- **Pris:** kr. 400,- betales på Dale Gudbrand



FRICH'S
voldres
næringshøge






Kilde: [Facebook arrangement Rein på menyen og fjellet](#)

3.2 Naturmangfold

Fokus på å lede trafikk bort fra sårbare områder gjennom samarbeid og informasjon.

Nasjonalparkriket har i sin markedsføring fokus på å veilede turistene til å ta gode valg for naturen. Det gjennomføres jevnlig møter med Nasjonalparkene i regionen.

Reiselivsnæringen i regionen er bevisste i sin tilnærming til gjestene.

Dark sky-turisme og sesongforlengelse

Hjerkinn Fjellstue og Fjellridning har deltatt i møter i en kommunal styringsgruppe som jobber med sesongforlengelse.

Et interessant tema her er utvikling av dark sky-turisme. Dette er et tiltak som både ivaretar naturens kvaliteter og gir nye muligheter for bærekraftig verdiskaping i lavsesong. Dark sky-turisme handler om å tilby opplevelser knyttet til stjernehimmel og naturopplevelser uten lysforurensning – noe regionen har unike forutsetninger for.

Hjerkinn Fjellstue og Fjellridning

Fjellstuen er i kontinuerlig kommunikasjon og samarbeid med forvaltningen av nasjonalparkene rundt seg angående ferdsel og vern av natur og villrein.



3.3 Klimautslipp og klimatilpasning

Å reise grønt

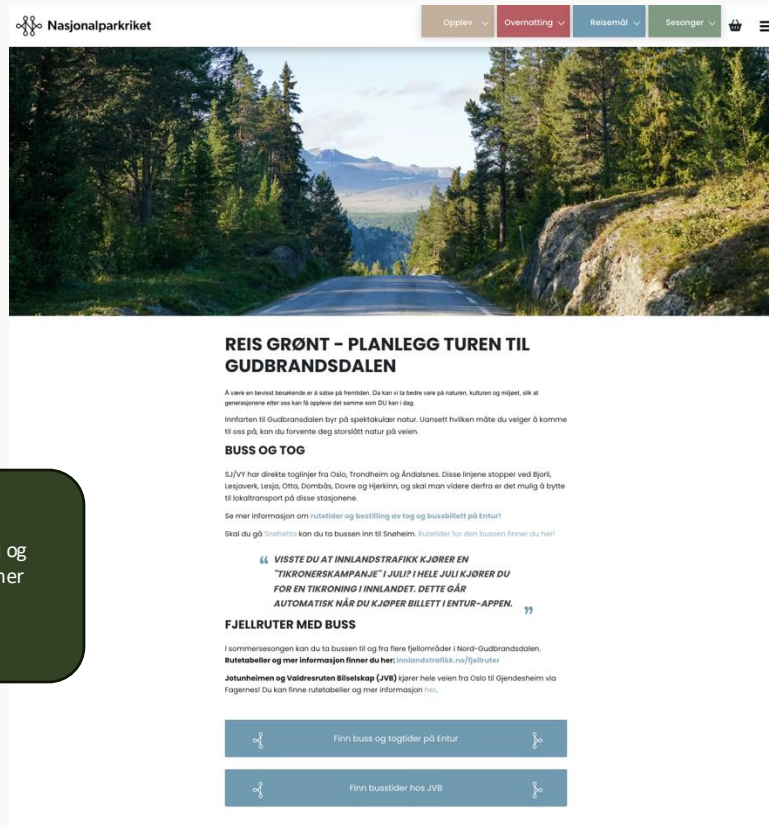
Nasjonalparkriket og regionen har fokus på fremheve muligheter for grønn transport.

(eks. “Reis grønt” på Nasjonalparkriket.no.

Hjerkinn Fjellstue og Fjellridning
Fjellstua har tilrettelagt ekstra for sykkel og elsykkel, og har bl.a. etablert ladestasjoner for elsykkel.

Kommunene i Nord-Gudbrandsdalen

- Skjåk: Elbiler og ny klima- og miljøplan.
- Dovre: Hybridbiler, solceller, biovarme og jordvarme.
- Vågå: Tesla-ladere og ny klima- og energiplan.



Nasjonalparkriket

Opplev Overnatting Reisemål Sesonger

REIS GRØNT - PLANLEGG TUREN TIL GUDBRANDSDALEN

A være en bevisst besøkende er å sette på hendene. Da kan vi ta bedre vare på naturen, kulturen og miljøet, slik at generasjonene etter oss kan få oppleve det samme som DU kan i dag.

Innifarten til Gudbrandsdalen byr på spektakulær natur. Uansett hvilken måte du velger å komme til oss på, kan du forvente deg storstilt natur på veien.

BUSS OG TOG

SJ/VY har direkte toglinjer fra Oslo, Trondheim og Åndalsnes. Disse linjene stopper ved Bjørli, Lesjaverk, Lesja, Otta, Dombås, Dovre og Hjerkinn, og skal man videre derfra er det mulig å bytte til lokaltransport på disse stasjonene.

Se mer informasjon om rutetider og bestilling av tog og bussbillett på Entur!

Skal du gå (nolatt) kan du ta bussen inn til Snarheim. Rutetider for den bussen finner du her!

« **VISSTE DU AT INNLANDSTRAFIKK KJØPER EN "TIKRONERSKAMPANJE" I JUL? I HELE JUL KJØPER DU FOR EN TIKRONING I INNLANDET. DETTE GÅR AUTOMATISK NÅR DU KJØPER BILLETT I ENTUR-APPEN.** »

FJELLRUTER MED BUSS

I sommerseongen kan du ta bussen til og fra flere fjellområder i Nord-Gudbrandsdalen. Rutetabeller og mer informasjon finner du her: innlandstrafikk.no/fjellruter

Jotunheimen og Valdresruten Billetselskap (JVB) kjører hele veien fra Oslo til Gjøndeshim via Fagernes! Du kan finne rutetabeller og mer informasjon [her](#).

Finn buss og togtider på Entur

Finn busstider hos JVB

3.4 Rent miljø og ressurseffektivitet

Det kommer flere og flere sertifiserte bedrifter i regionen, samt flere kommuner etablerer støtteordningen for å gjøre prosessen enklere.

Nye bedrifter i 2024:

Dovre og Lesja Aktivt og Sjodalen Hyttetun

Allerede sertifisert: Thon Hotel Otta, Bjørnholla turishytte, Brimi Eventyr, Gjendesheim Turishytte, Vianvang / Arne Brimi AS og Grimsdalshytta.

Hjerkin Fjellstue og Fjellridning som er i prosess nå i 2025!

Støtteordninger fra kommunene:

Dovre: Inntil 20 000 kr i støtte – 7 bedrifter støttet i 2025. Lesja og Skjåk: Planlegger støtteordninger.

Sertifiserte i kommunene: Skjåk kommunehus.



GREEN KEY CERTIFIED ESTABLISHMENT

© Sjodalen Hyttetun



DOVRE &
LESJA AKTIV
by Frichs



3.4 Rent miljø og ressurseffektivitet

Energi og vann

Flere reiselivsbedrifter har investert i tiltak som er med å bidra til energieffektivisering.

Hjerkind Fjellstue har investert i solceller, har etablert elsykkellading og er i gang med miljøsertifisering.

Formoseter: Har installert solcellepanel på garden med "solkonto" som gjør at strømmen kan gjenbrukes på setra.

Sol over Hjerkind

På Hjerkind Fjellstue og Fjellrindning er strømkilden til både fjellstua, campingplassen, fjøset og ridehallen nå et splittet nytt solcelleanlegg på fjøstaket, levert og montert av Solenergi Norge.



Solceller på taket er en god investering for Hjerkind Fjellstue og Fjellrindning

Nøkkeltall:

- Investering: 546 500kr eks mva
- Solcellepanel: 200 paneler @310Wp
- Solcellepanelet produserer: 59 948 kWh i året
- Installert effekt: 62 kWp
- Spart med på anlegget etter: 8,3 år
- Etter 20 år tjene: 784 851 kr
- Redusert CO2 utslipp: 35 909 kg per år

*Dette er helt realistiske beregninger gjort for kunden i 2019. Kostnader og støttesatser kan ha endret seg prosjekteringen ble gjort.

- Det er for tidlig å trekke noen bastante konklusjoner om hvordan det fungerer etter så kort driftstid, og det er tidlig gjennom den markeste årstida. Men jeg følger med i appen, og det står nå og produserer strøm hver dag, forteller Martin Hjerkind ved Hjerkind Fjellstue og Fjellrindning.

God investering

Tanken om å installere solcelleanlegg som strømkilde på det historiske overnattings- og aktivitetsstedet på Hjerkind ved Dovrefjell er en tanke som har modnet gjennom flere år for Martin Hjerkind.

- Det er noe jeg har gått og tenkt på i flere år. Da strømpriene ble så voldsomme som i fjor, fikk vi gjort noen regnestykker på hva det ville koste. For vår del skal investeringen teoretisk være tjent inn etter 8,3 år. Får vi til det er det en god investering, sier han.

- I tillegg handler det litt om den grønne profilen. Det er litt viktig i disse tider. Siden vi drev og bygde her likevel, fikk vi en fin mulighet til å koble sammen flere av anleggene om vi gjorde dette samtidig.



3.4 Rent miljø og ressurseffektivitet

Avfall og ombruk

Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap (NGR) har i samarbeid med kommunene etablert nye rutiner for sortering og henting av avfall. Mat, plast, og restavfall hentes nå hjemme i alle kommuner.

NGR jobber med kommunikasjon for å hjelpe til i endringen i avfallshenting.

Hjerkin Fjellstue: Fremsnakker Dovre kommune som er i gang med endringer i avfallsrutiner, og venter på kildesortering på fjellet.

Toalettanlegg:

Lesja: jobber med nyetablering i sentrum

Skjåk: nytt toalettanlegg i sentrum

Dovre:

- Ny tømme-stasjon bil på Domaas Gård og caravan camp
- Samarbeid om do- og søppelhåndteringsløsninger på fjellcampingplasser i Grimsdalen (landskapsvernområde)
- Nytt toalettanlegg hos Frich i Dombås sentrum



Nord-Gudbrandsdal
Renovasjonsselskap

TømmeskanderDyringsstierSommergrasseSøk

01.10.20243. oktober 2024

5 enkle grep som får restavfallet til å rase ned i vekt



Som dei fleste har fått med seg, halverer vi no frekvensen for henting av restavfall. Med utsortering av matavfallet, kjem gevinsten i at restavfallsmengda går ned, og avfallssamansetninga endrast, slik at vi kan keyre inn dette sjeldnare.

Om du enda ignest restavfallsduken blir for full, skal vi her gi deg nokre tips for korleis du kan slanke mengda restavfall til. Vi har samla 5 tips til korleis du kan kutte ned.

1. Kjøp færre, betre ting

Stil deg sjøl nokre ekstra spørsmål før du drag kortet, kanskje særlig når det er "megasupperstusling". Treng eg dette? Er det av god kvalitet? Eller blir det hengende eller fuggende i skjøpet eller skuffa? Prøv å kjøpe ting som vil halde lenge, både fordi det er av god kvalitet, men og fordi designet er tidløst.

For miljøgrane: Tenk deg godt om før du kjøper nokre nytt. Spør om ei i-sjoppe-vektar billeg har den ein hag pris. Det går til dennes med 1400 kr som for å produsere den.

For miljøheite: Ha kotte månader, altså månader med shoppesjopp. Unngå "fast fashion", ting som går raskt av moten og er av dårlig kvalitet.

2. Spis opp maten

Kvart år kastar kvar og ein av oss 42 kilo spilekog mat (Kjelde: Matnett og Bioforskforskning). Det betyr at kvar åttande handdeske går rett i søppe. Til dennes med mat som har passert beste før-datoen, men som ofte er vore god etter heldigvis er det enkelt å gjere noko med det. Sleng slappe grensaker i ei eddlat form, i staden for i matavfallet, og tryll brune bananar om til restavfall. Her kan du og ha juceskvetter i.

Du kan og:

- Sjø, koke og smelte på maten.
- Kjøpe og lage mat i riktige mengder.
- Fryse ned matrestar, eller råvarer som snart går ut på dato.
- Haste ordene i meir- og kjøleskåp, så skal er sett å på hva som snart må etast opp.
- Svøken enda? Her får du fleire matnyttige tips. (Denke til: Bli meistar i matnett)

For miljøgrane: Ha restefest ein gang i veka, til dennes på torsdagar, så du kan starte helga med reint kjøleskap og reint samel.

For miljøheite: Planlegg handleturen og sett opp ein vekemeng. Ta utgangspunkt i åvarerne du allerede har, og kjøp råvarer som du kan bruke i fleire rettar. Då blir det lettare å bruke opp heile råvara, frå stikk til rykk.

3. Få system på søpla

 Bærekraftig
Reisemål

22

4. Sosiale verdier

Lokal verdiskaping, lokalbefolkning, samarbeid og raushet

Reiselivet i Nasjonalparkriket bidrar til lokal verdiskaping, styrker relasjonen mellom næring og lokalsamfunn, og investerer i kompetanseutvikling. Gjennom samarbeid, synlighet og engasjement skapes det et mer inkluderende og attraktivt reisemål – for både fastboende og besøkende.

4.1 Lokal verdiskaping

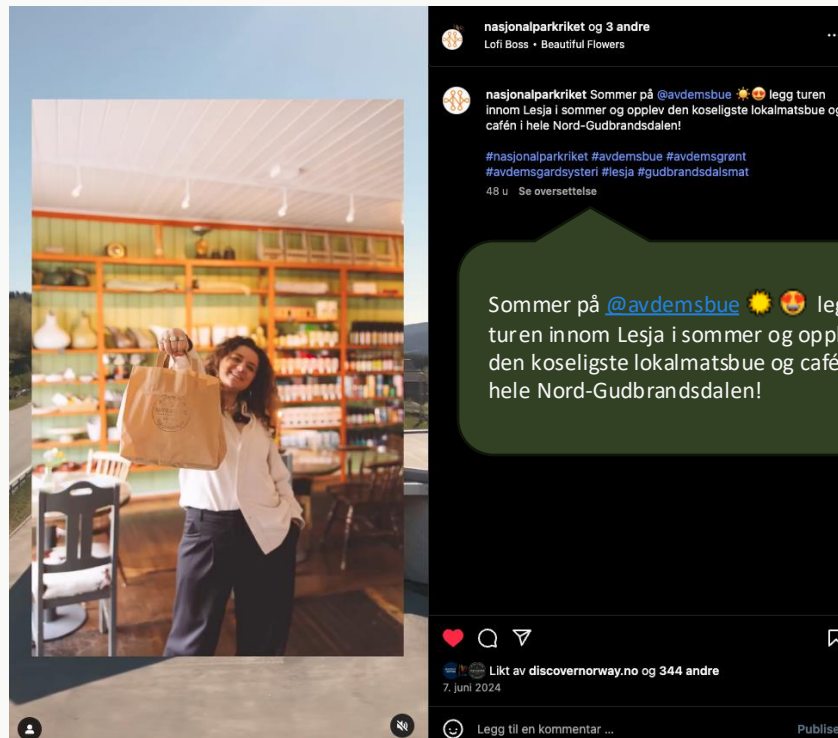
Lokal mat og råvarer

Det jobbes aktivt for å kommunisere og fremheve lokalmat og råvarer.

Salgskanaler

Egen bookingplattform gir medlemmene en ekstra salgskanal for å kanalisere inntekter lokalt og gjøre veien kort fra inspirasjon til bestilling.

Nasjonalparkriket er del av felles salgsapparat for internasjonal markedsføring



4.2 Lokal livskvalitet og engasjement

Tilflyttingsprosjektet "Kom til oss"

Alle seks kommunene i Nord-Gudbrandsdal samarbeider om en felles plattform for å synliggjøre muligheter for jobb- og lærlingplasser i regionen. Målet er å øke attraktiviteten som bosted og arbeidssted.

Ung i reiselivet

For tre år siden ble prosjektet «Ung i Reiselivet» startet for å øke rekrutteringen til mat- og reiselivsbransjen. Les mer om nyheter i satsingen under «suksesshistorier».

Hjerkinndagen (29. juni 2024)

Et samarbeid mellom reiseliv, forvaltning og lokale lag, med fokus på naturkunnskap, jakttradisjoner og lokalhistorie.. Målet er å etablere årlig som aktivitetsdag med bredt engasjement. Målgruppen er lokalbefolkningen i Dovre, Folldal og Oppdal.

Kom til oss

Stillingssteppet 2025 Jobb og næringsliv Ledige boliger Fritid Om Nord-Gudbrandsdalen @ f

Ledige stillinger, sesongjobber og lærlingplasser

Nå kan du finne et høyt antall ledige hel- og deltidsstillinger innen mange forskjellige yrker i Nord-Gudbrandsdalen

Se ledige lærlingplasser Se ledige stillinger Se ledige sesongjobber

Kom til oss

Å bo i Nord-Gudbrandsdalen gir en livsstil preget av levende lokalsamfunn og noen av Norges vakreste naturområder, med ubegrensede muligheter for friluftsliv og rekreasjon. I tillegg byr dalen på et rikt kulturliv med festivaler, konserter og lokale tradisjoner som skaper en levende atmosfære. Med et variert arbeidsmarked og en årlig fellesutlysning av ledige stillinger og lærlingplasser, blir det enkelt å finne jobben som passer for deg.

På denne siden finner du all informasjon du trenger for å finne ut om Nord-Gudbrandsdalen er noe for deg.

4.3 Jobbkvalitet og kompetanse

Kompetanseheving for ansatte og næringen

Administrasjonen i Nasjonalparkriket deltar på og oppfordrer reiselivsnæringen til å delta på relevante samlinger og konferanser.

Eksempler: Snowballkonferansen, Den Smarte Grønne Dalen, Pilegrimskonferansen, Skjåk-konferansen, Innovasjon Norge Kick-off

Kompetanseheving i skoleverket

Nasjonalparkriket bidrar til kompetanseheving i skoleverket ved å stille opp med presentasjoner og undervisning:

I 2024 stilte vi blant annet opp på:

- Drammen vgs (23. jan 2024)
- Hamar katedralskole (18. sep 2024)
- Høgskolen i Lillehammer – innlegg om destinasjonsledelse

5. Økonomisk levedyktighet*

Reiselivet i Nord-Gudbrandsdalen er en viktig næring med betydelig verdiskaping og sysselsetting. Økt losjionsetning og vekst i Airbnb-markedet viser at regionen er attraktiv – men sesongvariasjon og nedgang i sysselsetting krever fortsatt oppmerksomhet.

I 2024 har Nasjonalparkriket vært i omstilling, og fra 2025 er selskapet en del av Rada Reiseliv SA, sammen med Visit Lillehammer og Visit Mjøsa. Dette medfører endringer økonomisk modell for destinasjonsselskapet, som igjen skal bidra til å sikre engasjement i en større region med bedre koordinering og gjennomslagskraft.

Personskatteinntekter

13.8 mill

NHO Reiseliv / Menon Economics

Verdiskaping

255 mill

Innovasjon Norge / Asplan Viak

Sysselsatte 533

NHO Reiseliv / Menon Economics

Andel sysselsatte i reiselivet

Hele regionen hele året 9,9 %
Høyest andel ansatte i K3 med 14,6 %

*Innovasjon Norge / SSB
Alle seks kommunene i Nord-Gudbrandsdalen*

Losjionsetning Hotell, camping og vandrerhjem

173 mill (+13 %)

SSB

Inntekter Airbnb

45,4 mill

AirDNA / Capia

*Tall inkluderer kommunen: Lesja, Dovre, Sel, Vågå og Skjåk

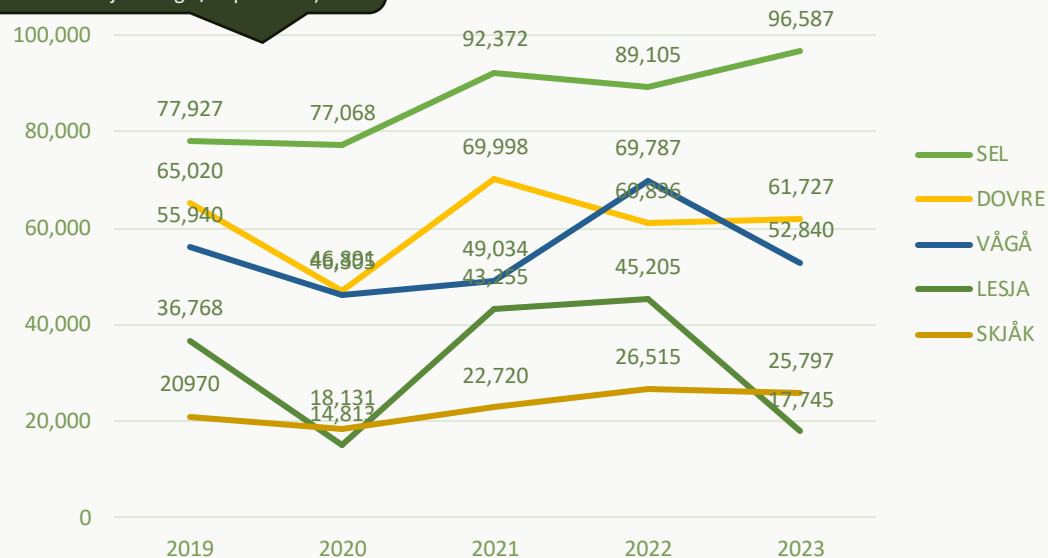
5.1 Reiselivets verdiskaping og bidrag til kommunene

Reiselivsnæringen omfatter: overnatting, servering, kultur, transport og formidling.

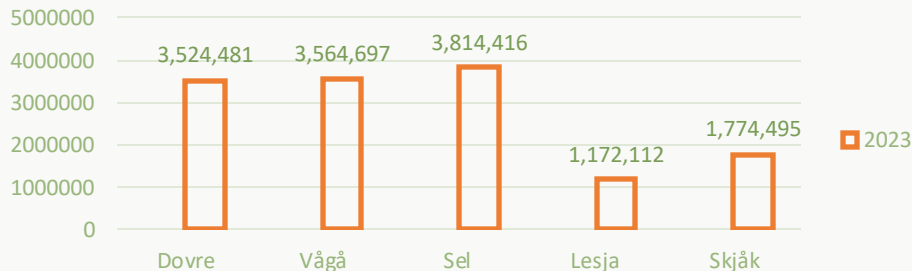
Nøkkeltall (2023):

- Sel kommune har høyest verdiskaping og personskatteinntekter fra reiseliv.
- Dovre og Vågå følger tett etter

Verdiskaping per kommune (1000,
2023 tall*
(Kilde: Innovasjon Norge / Asplan Viak)



Kommunale inntekter fra personskatt
fra sysselsatte innen reiseliv
(Kilde: NHO Reiseliv / Menon)



* Verdiskaping beregnes som summen av driftsresultat og lønnskostnader, forutsatt at driftsresultatet ikke er negativt. Dersom driftsresultatet er negativt, settes verdiskapingen lik lønnskostnadene. Dataene er utarbeidet av Asplan Viak på vegne av Innovasjon Norge.

5.1 Reiselivets verdiskaping og bidrag til kommunene

Innsikt om sysselsettingen viser til at denne går ned i kommunen, mest i Skjåk. I snitt er 10% av de sysselsatte i Gudbrandsdalen tilknyttet reiselivsnæringen.

Det er helt klart sommeren med K3 (Juli, august, september) som har flest arbeidstakere.

Kommune	Arbeidsforhold (reiseliv)	Samme periode året før	%-endring	Arbeidsforhold (alle næringer)	Andel reiseliv
Sel	261	284	-8 %	2 945	8,8 %
Vågå	178	177	1 %	1 601	11,1 %
Lom	170	182	-6 %	1 146	14,9 %
Dovre	154	153	1 %	1 436	10,7 %
Skjåk	79	89	-11 %	1 123	7,0 %
Lesja	57	59	-4 %	868	6,5 %
Totalt	899	943	-5 %	9 119	9,9 %

Figur 3 Sysselsatte fordelt på kommune (Kilde: Innovasjon Norge/ SSB)

Year	Arbeidsforhold (reiseliv)	Samme periode året før	%-endring	Arbeidsforhold (alle næringer)	Andel reiseliv
2024	899	943	-5 %	9 119	9,9 %
K1	158	164	-4 %	2 112	7,5 %
K2	197	194	1 %	2 239	8,8 %
K3	367	377	-2 %	2 520	14,6 %
K4	177	208	-15 %	2 248	7,9 %
Totalt	899	943	-5 %	9 119	9,9 %

Figur 4 Sysselsatte fordelt gjennom året (Kilde: Innovasjon Norge/ SSB)

5.2 Overnatting og gjestedøgn *

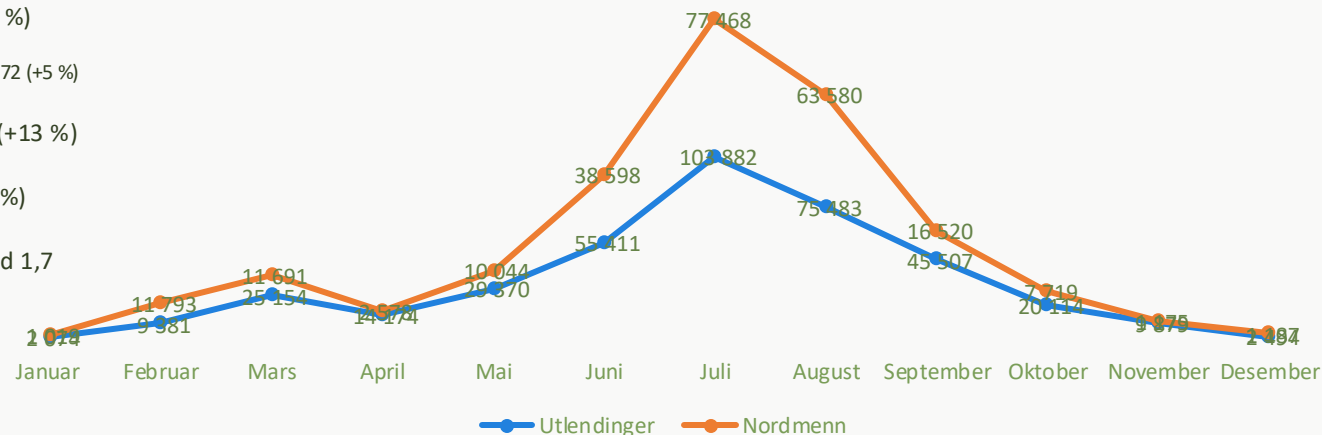
Kommersielle gjestedøgn (SSB)

(Hotell, camping og vandrerhjem)

- Totalt: 636 297 gjestedøgn (+3 %)
Norge: 392 923 (+2 %) // Utland: 243 372 (+5 %)
- Losjiosetning: 173 mill. NOK (+13 %)
- Kapasitetsutnyttelse: 33 % (+1 %)
- Oppholdstid: Norge 1,8 / Utland 1,7

Kommentar:

- Nedgang i hotellgjester (-3 %), men økning i camping og vandrerhjem (+8 %).
- Oppholdstiden er høyere i campingsegmentet (1,9).



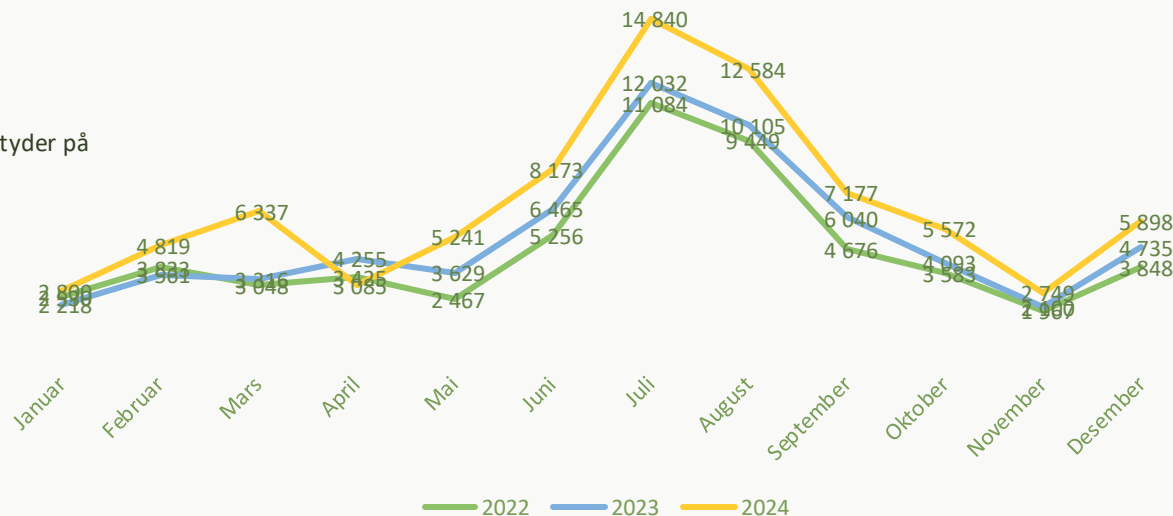
*Alle seks kommunene i Nord-Gudbrandsdalen

5.2 Overnatting og gjestedøgn *

AirBnB

(Kilde: Capia/AirDNA)

- Totalt reserverte romdøgn: 79 275**
- Inntekter: 45,4 mill. NOK
- Høyest trafikk i juli, men økning i mars tyder på økt vinterturisme.



*Alle seks kommunene i Nord-Gudbrandsdalen

** Dersom 1 gjest bestiller et hus med fire soverom, så teller dette som 4 romdøgn

6. Utfordringer og suksesshistorier

Selv om regionen står overfor utfordringer knyttet til sesongvariasjon, mobilitet, kompetanse og miljøtiltak, viser prosjekter som Ung i reiselivet, Villreinarven og dark sky-turisme hvordan samarbeid og lokal innsats kan skape varige verdier og engasjement.

6.1 Suksesshistorier

Ung i reiselivet – en vinn-vinn-satsing

For tre år siden ble prosjektet «Ung i Reiselivet» startet for å øke rekrutteringen til mat- og reiselivsbransjen. Nå skal prosjektgruppa med Nord-Gudbrandsdal videregående skule i spissen koordinere et treårig EU-prosjekt som skal jobbe med den samme utfordringen, men på et nordisk nivå.

Les mer i Norddalen og GD:

- [Står i spissen for internasjonalt utviklingsarbeid: – Det er utrolig spennende](#)
- [Nytt EU-prosjekt i Norddalen: – Vi skal finne gode løsninger for mat og reiseliv](#)

Prosjektgruppa består av Opplæringskontoret Gudbrandsdalen, Opplæringskontoret Brimi-kjøkken, lokal mat- og reiselivsbransje, Gudbrandsdalsmat og Nord-Gudbrandsdal videregående skule og de skal også være koordinatorene for EU-prosjektet.

Nytt EU-prosjekt i Norddalen: – Vi skal finne gode løsninger for mat og reiseliv



– Er det noe vi er gode på i Norddalen så er det mat og reiseliv, sier Lene Sørbråten ved Nord-Gudbrandsdal videregående skule.

Nå går skolen inn i et EU-prosjekt for å øke rekrutteringen og utvikle samarbeidet mellom skole og næringsliv.

6.2 En spennende mulighet

Dark sky-turisme og sesongforlengelse

Regionen har unike forutsetninger for opplevelser knyttet til stjernehimmel og mørke netter – et bærekraftig tiltak som kan styrke lavsesongen.

Smuksjøseter arrangerer allerede «Black Sky Adventure», og Hjerkin Fjellstue og Fjellridning er blant aktørene som deltar i kommunale utvalg for sesongforlengelse, og har vært med i dialog om hvordan slike opplevelser kan utvikles videre.

DARK SKY ADVENTURE – SMUKSJØSETER

Smuksjøseter arrangerer Black Sky Adventure! Nyt en stjerneklar himmel og fantastisk utsikt midt på høyfjellet.

Smuksjøseter ligger midt på fjellet, og derfor er det lite lysforurensning her. Opplev stjernene og månen på en helt ny måte. Har du flaks, kan det også hende nordlyset kommer innom på besøk. Etter middag går vi ut til vår spesielle plass for å fyre bål og holde varmen. Vi tar med oss varm drikk og snacks, og venter på naturens fyrverkeri.

Pris: 500,- per pers. inkludert servering og guide.

[Besøk nettsiden](#)

6.3 Utfordringer

Miljøsertifisering og ressursbruk

Mange bedrifter ønsker å miljøsertifisere seg, men mangler tid og ressurser. Kildesortering er krevende og kostbart, særlig i områder med store avstander. Reiselivsnæringen ønsker bedre løsninger, men det krever koordinering og investeringer.

Balanse mellom vern og utvikling

Det er utfordrende å kombinere naturvern med ønsket om økt besøk. God kanalisering og kommunikasjon krever tett samarbeid mellom reiseliv og forvaltning. Det er fortsatt behov for å bygge forståelse og tillit mellom partene.

Lokal verdiskaping og sesongutvidelse

Det er utfordrende å skape felles engasjement for produktutvikling og sesongforlengelse. Mange tiltak krever at næringen selv ser verdien og tar initiativ. Et felles destinasjonsselskap kan bidra til å styrke samarbeidet og identifisere nye muligheter.

Mobilitet og transport

Manglende kollektivtilbud og utfordringer med å lade elbiler gjør det til tider utfordrende å reise grønt. Lokale løsninger er begrenset, og det trengs nasjonal støtte for å utvikle fremtidsrettede mobilitetsløsninger. Kommunikasjon om eksisterende alternativer er viktig, men ikke alltid nok.

Datagrunnlag og innsikt

Innbygger- og gjesteundersøkelser ble sist gjennomført under pandemien. Det er behov for oppdaterte data for å kunne ta gode beslutninger.

7. Formidling av rapporten

Vårt mål er at rapporten når ut til relevante aktører og brukes som et verktøy for innsikt, inspirasjon og videre utvikling.

Ved å nå både offentlige og private aktører, sikrer vi at bærekraftsarbeidet forankres, videreutvikles og inspirerer til handling i hele regionen

Rapporten vil bli delt med følgende mottakere:

- Nyhetsbrev til partnere og medlemsbedrifter i Rada reiseliv SA
- Fem kommuner:
Lesja, Dovre, Sel, Vågå og Skjåk
- Regionrådet i Nord-Gudbrandsdalen
- Skåppå Kunnskapspark
- Gudbrandsdal Næringsforening

... i tillegg publiseres den på [Radareiseliv.no](https://radareiseliv.no)